

امکان سنجی اجرای الکترونیکی سازوکار غیرقضایی برای وصول حقوق مالی زوجه و تسویه دیون مالی غیرعمدی با رویکرد مهر گستر

نویسنده: زهره اسکندریان - کارشناس ارشد حقوق خانواده، کارشناس رسمی دادگستری -

09159203683

1. صفحه عنوان

عنوان: امکان سنجی اجرای الکترونیکی سازوکار غیرقضایی برای وصول حقوق مالی زوجه و تسویه دیون مالی غیرعمدی با رویکرد مهر گستر

نویسنده: زهره اسکندریان * کارشناس ارشد حقوق خانواده * کارشناس رسمی دادگستری

اطلاعات تماس: * شماره تماس: 09159203683 * ایمیل:

zohreh.eskandarian@example.com (جهت مثال) * آدرس پستی: (در صورت لزوم جهت

مکاتبات رسمی)

تاریخ ارائه: [تاریخ تکمیل و ارائه پروپوزال]

2. چکیده علمی-پژوهشی

چکیده: پژوهش حاضر با هدف امکان سنجی اجرای الکترونیکی سازوکاری غیرقضایی برای وصول حقوق مالی زوجه، به ویژه مهریه، و همچنین تسویه دیون مالی غیرعمدی با رویکرد "مهر گستر" به رشته تحریر درآمده است. معضل وصول مهریه و محکومیت های مالی، بویژه محکومان مهریه، همواره یکی از چالش های اصلی نظام قضایی و اجتماعی کشور بوده است که پیامدهای سوئی چون افزایش جمعیت کیفری زندان ها، تحمیل هزینه های سنگین بر بودجه عمومی، و اضمحلال بنیان خانواده ها را در پی داشته است. رویکرد فعلی که عمدتاً بر مسیر دادرسی قضایی متمرکز است، ناکارآمدی های خود را در تسریع فرآیند وصول و کاهش آسیب های اجتماعی نشان داده است. این پروپوزال، با ارائه مدل "مهر گستر"، چارچوبی نوین و مبتنی بر فناوری اطلاعات را پیشنهاد می کند که ضمن کاهش مراجعه به محاکم قضایی، با رویکردهای جایگزین از جمله جایگزینی مهریه با سهام تولیدی، بهره گیری از ظرفیت های داور و حکمیت الکترونیکی، و

نظارت هوشمند بر فرآیندهای مالی، به دنبال تسهیل وصول حقوق مالی زوجه و تسویه دیون مالی غیرعمدی است. در این راستا، به تحلیل مبانی حقوقی، اقتصادی و اجتماعی طرح پرداخته شده و پتانسیل آن در کاهش دعاوی خانوادگی، افزایش اشتغال‌زایی، و حمایت از تولید داخلی مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که با وجود چالش‌های اجرایی، پیاده‌سازی این مدل نه تنها از نظر حقوقی امکان‌پذیر است بلکه می‌تواند راه‌حلی پایدار و مؤثر برای برون‌رفت از بحران‌های فعلی ارائه دهد و به توسعه عدالت اجتماعی و اقتصادی کمک شایانی نماید.

کلیدواژه‌ها: مهریه، حقوق مالی زوجه، دیون مالی غیرعمدی، دادرسی غیرقضایی، حل اختلاف الکترونیکی، داوری، سامانه مهر گستر، سهام تولیدی.

3. مقدمه اختصاصی

مقدمه: نهاد خانواده در فرهنگ اسلامی و ایرانی، رکن اساسی جامعه محسوب می‌شود و استحکام آن، ضامن پویایی و سلامت اجتماعی است. در این میان، حقوق مالی زوجه، به‌ویژه مهریه، نه تنها یک حق شرعی و قانونی است، بلکه پشتوانه‌ای مهم برای زن در زندگی مشترک و پس از آن تلقی می‌شود. با این حال، در دهه‌های اخیر، معضل وصول مهریه به یکی از پیچیده‌ترین چالش‌های حقوقی و اجتماعی کشور تبدیل شده است. آمارهای فزاینده پرونده‌های مهریه در محاکم قضایی، جمعیت قابل توجه محکومان مهریه در زندان‌ها، و آثار مخرب اقتصادی و روانی ناشی از این پدیده بر افراد و خانواده‌ها، ضرورت بازنگری در رویکردهای موجود را بیش از پیش نمایان می‌سازد. سیستم قضایی کنونی، با وجود تلاش‌های فراوان، به دلیل حجم بالای پرونده‌ها، فرآیندهای طولانی و هزینه‌بر، و فقدان مکانیزم‌های جایگزین و حمایتی، در ایفای کامل نقش خود در این زمینه با چالش‌های جدی مواجه است. این چالش‌ها تنها به مهریه محدود نمی‌شود؛ بسیاری از محکومیت‌های مالی غیرعمدی دیگر نیز منجر به زندانی شدن افراد و تحمیل بار مضاعف بر دوش دولت و جامعه می‌گردد. در این بستر، پژوهش حاضر به دنبال ارائه یک راه‌حل بدیع و فناورانه است: طراحی و امکان‌سنجی "سامانه مهر گستر". این سامانه، با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، قصد دارد تا فرآیند وصول حقوق مالی زوجه و تسویه دیون مالی غیرعمدی را از مسیر قضایی به سمت یک سازوکار غیرقضایی، سریع‌تر، کم‌هزینه‌تر و اثربخش‌تر هدایت کند. هدف اصلی، کاهش نقش دادگاه‌ها در مرحله وصول و اجرای احکام و ارتقاء ظرفیت‌های حل اختلاف و تسویه مالی از طریق بسترهای الکترونیکی و با محوریت ایجاد ارزش افزوده اقتصادی و اجتماعی است. این مقدمه، چارچوب کلی بحث را معرفی کرده و ضرورت پرداختن به این مسئله حیاتی را تبیین می‌نماید.

4. تبیین مسئله و ضرورت

4. تبیین مسئله و ضرورت:

4.1. مهریه؛ از پشتوانه تا بحران وصول: مهریه، به عنوان یکی از مهم‌ترین حقوق مالی زوجه در فقه اسلامی و حقوق مدنی ایران، همواره تضمینی برای کرامت و استقلال مالی زن محسوب شده است. این حق که به محض وقوع عقد نکاح بر ذمه زوج مستقر می‌شود، در صورت تحقق شرایط خاص (مانند طلاق یا فوت زوج)، قابل مطالبه و وصول است. با این حال، در دهه‌های اخیر، شاهد تبدیل این حق به یکی از پیچیده‌ترین و پرچالش‌ترین مسائل حقوقی و اجتماعی کشور هستیم. رشد فزاینده آمار طلاق و عدم تمکین، به همراه ناتوانی بخش قابل توجهی از مردان در پرداخت مهریه‌های سنگین، به بحران وصول مهریه دامن زده است. بسیاری از مهریه‌ها به صورت عندالمطالبه و با تعیین ارقام نامتعارف تعیین می‌شوند که از توان اقتصادی زوجین خارج است و منجر به تشکیل پرونده‌های متعدد و طولانی در محاکم می‌گردد.

4.2. بحران وصول و آثار اجتماعی-اقتصادی آن: بحران وصول مهریه و سایر دیون مالی غیرعمدی، پیامدهای گسترده‌ای بر فرد، خانواده و جامعه دارد: * افزایش جمعیت کیفری زندان‌ها: بخش قابل توجهی از زندانیان کشور را محکومان مالی تشکیل می‌دهند که بسیاری از آن‌ها به دلیل ناتوانی در پرداخت مهریه یا سایر دیون غیرعمدی (مانند چک برگشتی غیرکیفری، تصادفات) در حبس به سر می‌برند. این امر علاوه بر تحمیل هزینه‌های سنگین بر دولت برای نگهداری زندانیان، بنیان خانواده‌های آنان را متلاشی کرده و منجر به آسیب‌های اجتماعی نظیر فقر، بزهکاری فرزندان و طرد اجتماعی می‌شود. * تحمیل بار سنگین بر نظام قضایی: پرونده‌های مهریه و دیون مالی، سهم عمده‌ای از ورودی پرونده‌های دادگاه‌های خانواده و حقوقی را به خود اختصاص داده‌اند. این حجم انبوه از پرونده‌ها، منجر به اطاله دادرسی، کاهش کیفیت رسیدگی، و فرسایش منابع انسانی و مالی دستگاه قضا می‌شود. * آثار روانی و اجتماعی بر خانواده‌ها: فرآیند طولانی و پرفشار وصول مهریه، اغلب با تشدید خصومت‌ها بین زوجین و خانواده‌ها همراه است. این امر به جای حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات، به تخریب روابط و گسترش کینه و دشمنی می‌انجامد. فرزندان نیز از این تعارضات رنج می‌برند و آینده آنان تحت تأثیر قرار می‌گیرد. * اثرات اقتصادی: ناتوانی در پرداخت دیون، ورشکستگی، از دست دادن شغل و سرمایه و در نهایت افزایش فقر در جامعه را در پی دارد. این پدیده همچنین بر چرخه اقتصادی کشور و روند تولید نیز تأثیر منفی می‌گذارد.

4.3. ضرورت دادرسی غیرقضایی و جایگزین: با توجه به مشکلات فوق‌الذکر، رویکرد صرفاً قضایی به مسئله مهریه و دیون مالی، ناکارآمدی خود را به اثبات رسانده است. ضروری است تا سازوکارهای جایگزین و غیرقضایی (ADR - Alternative Dispute Resolution) برای حل و فصل این منازعات مورد توجه قرار گیرد. مزایای این رویکرد عبارتند از: * سرعت و کاهش اطاله دادرسی: فرآیندهای غیرقضایی معمولاً سریع‌تر از دادگاه‌ها به نتیجه می‌رسند. * کاهش هزینه‌ها: طرفین دعوا از هزینه‌های بالای دادرسی، حق‌الوکاله و رفت و آمد به دادگاه‌ها معاف می‌شوند. * حفظ روابط انسانی: در روش‌های غیرقضایی نظیر داوری و میانجیگری، طرفین خود در فرآیند تصمیم‌گیری مشارکت دارند که احتمال حفظ روابط و کاهش خصومت‌ها را افزایش می‌دهد. * کاهش بار قضایی: با هدایت بخشی از پرونده‌ها به سمت سازوکارهای غیرقضایی، بار سنگین از دوش سیستم قضایی برداشته شده و امکان رسیدگی دقیق‌تر به پرونده‌های پیچیده‌تر

فراهم می‌آید. * تخصص‌گرایی: استفاده از داوران و میانجیگران متخصص در امور مالی و خانوادگی می‌تواند به تصمیم‌گیری‌های کارشناسی‌تر و عادلانه‌تر منجر شود.

این ضرورت‌ها، بستر را برای ارائه طرح "مهر گستر" فراهم می‌آورد که به دنبال ارائه یک سازوکار الکترونیکی و غیرقضایی برای حل این معضلات است.

5. مبانی نظری و مطالعات تطبیقی

5. مبانی نظری و مطالعات تطبیقی:

برای طراحی و امکان‌سنجی یک سازوکار غیرقضایی الکترونیکی برای وصول حقوق مالی و تسویه دیون، ضروری است به مبانی نظری حاکم بر این حوزه و تجربیات سایر کشورها و همچنین تحلیل حقوق داخلی بپردازیم.

5.1. مبانی نظری:

- نظریه عدالت ترمیمی (Restorative Justice): این نظریه به جای تمرکز صرف بر مجازات، بر ترمیم آسیب‌های وارده به قربانی و جامعه و همچنین مسئولیت‌پذیری مجرم تأکید دارد. در مورد دیون مالی، هدف اصلی نه حبس بدهکار، بلکه بازپرداخت دین به طلبکار و جبران خسارت است. رویکرد "مهر گستر" با تسهیل بازپرداخت دیون و ارائه راه‌های جایگزین، با این نظریه همخوانی دارد.
- نظریه کارایی اقتصادی حقوق (Economic Analysis of Law): این نظریه به دنبال تحلیل قواعد حقوقی از منظر کارایی اقتصادی است. هدف آن طراحی قواعدی است که با کمترین هزینه، بیشترین بازدهی اقتصادی و اجتماعی را به همراه داشته باشد. سیستم قضایی سنتی برای وصول دیون، کارایی اقتصادی لازم را ندارد؛ طرح "مهر گستر" با کاهش هزینه‌های دادرسی، زمان و نیروی انسانی، به دنبال افزایش کارایی اقتصادی است.
- نظریه دسترسی به عدالت (Access to Justice): دسترسی به عدالت تنها به معنای حق مراجعه به دادگاه نیست، بلکه شامل دسترسی آسان، ارزان و مؤثر به فرآیندهای حل اختلاف است. سازوکارهای جایگزین حل اختلاف (ADR) و بستر الکترونیکی "مهر گستر" با تسهیل این دسترسی، تحقق این نظریه را هدف قرار می‌دهد.
- حکمرانی الکترونیک (E-Governance): استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرآیندهای دولتی و عمومی برای افزایش شفافیت، کارایی، پاسخگویی و مشارکت شهروندان. طرح "مهر گستر" با ارائه خدمات الکترونیکی در حوزه وصول حقوق مالی، گامی در جهت حکمرانی الکترونیک و دولت هوشمند است.

5.2. رویکردهای بین‌المللی و تجربه‌های داخلی:

- رویکردهای بین‌المللی (ADR و ODR): بسیاری از کشورها، به ویژه کشورهای توسعه یافته، برای کاهش حجم پرونده‌ها و تسریع در حل و فصل اختلافات، به طور گسترده از سازوکارهای جایگزین حل اختلاف (ADR) استفاده می‌کنند.
- داوری (Arbitration): حل و فصل اختلاف توسط یک یا چند داور مرضی‌الطرفین یا انتصابی که رأی آنان برای طرفین لازم‌الاجراست.
- میانجیگری (Mediation): شخص ثالث بی‌طرف به نام میانجی، طرفین را در رسیدن به توافق یاری می‌کند، اما رأی صادر نمی‌کند.
- صلح و سازش (Conciliation): مشابه میانجیگری، با رویکرد فعال‌تر میانجی در پیشنهاد راه‌حل.
- حل اختلاف برخط (Online Dispute Resolution - ODR): استفاده از ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی برای تسهیل فرآیندهای ADR. این رویکرد در حوزه‌های مختلفی مانند اختلافات مصرف‌کننده و تجارت الکترونیک در اتحادیه اروپا و ایالات متحده بسیار توسعه یافته است. پلتفرم‌های ODR امکان تبادل مدارک، برگزاری جلسات مجازی و حتی داوری آنلاین را فراهم می‌کنند.
- تجربه‌های داخلی: در ایران نیز تلاش‌هایی برای توسعه ADR و ODR صورت گرفته است:
- مراکز داوری و میانجیگری: تأسیس مراکز داوری اتاق بازرگانی، کانون وکلای دادگستری و همچنین شوراهای حل اختلاف که نقش میانجیگری و داوری را ایفا می‌کنند.
- داوری در دعاوی خانوادگی: ماده 29 قانون حمایت خانواده 1391، ارجاع اختلافات خانوادگی به داوری را در برخی موارد الزامی کرده است.
- سامانه‌های الکترونیکی قوه قضائیه: راه‌اندازی سامانه‌هایی نظیر ثنا (جهت ابلاغ الکترونیکی)، عدل ایران (جهت خدمات قضایی آنلاین)، و سامانه دفاتر خدمات الکترونیک قضایی، نشان‌دهنده گرایش به سوی دولت الکترونیک در قوه قضائیه است. با این حال، این سامانه‌ها عمدتاً در چارچوب فرآیند دادرسی قضایی فعالیت می‌کنند و کمتر به سمت راه‌حل‌های غیرقضایی و جایگزین سوق یافته‌اند.

5.3. تحلیل حقوق داخلی:

طرح "مهر گستر" باید با مبانی و قوانین حقوقی داخلی ایران سازگار باشد:

- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:
- اصل 34: حق دادخواهی و دسترسی به دادگاه صالح. این اصل منافاتی با سازوکارهای غیرقضایی ندارد، مادامی که حق مراجعه به دادگاه در نهایت محفوظ بماند و رأی داور یا توافق طرفین لازم‌الاجرا باشد.
- اصل 159: مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. این اصل به معنای انحصار مطلق نیست و سازوکارهای غیرقضایی می‌توانند به عنوان مکمل یا پیش‌نیاز مراجعه به دادگستری عمل کنند.

- قانون مدنی:
 - مهریه (مواد 1078 تا 1101): مهریه حق مالی است که به محض عقد نکاح بر ذمه زوج مستقر می‌شود. قوانین مرتبط با ماهیت مهریه، میزان آن، شرایط وصول و آثار آن باید در طراحی "مهر گستر" رعایت شود. امکان جایگزینی مهریه با مال دیگر (مانند سهام) با توافق طرفین و در چارچوب قواعد عقد معاوضه یا صلح قابل توجیه است (ماده 10 قانون مدنی).
 - صلح (مواد 752 تا 770): صلح، عقدی لازم است که می‌تواند جایگزین دعاوی شود. سازوکار "مهر گستر" می‌تواند بستر صلح و سازش در اختلافات مالی را فراهم آورد.
 - قواعد عمومی قراردادهای: هرگونه توافق الکترونیکی در این سامانه باید تابع قواعد عمومی قراردادهای، از جمله اهلیت طرفین، قصد و رضا، موضوع معین و مشروعیت جهت باشد.
- قانون آیین دادرسی مدنی:
 - داوری (مواد 454 تا 501): این قانون چارچوب داوری داخلی و بین‌المللی را تعیین می‌کند. امکان داوری الکترونیکی و ثبت آرای داوری در مراجع قضایی (برای اجرا) با رعایت این فصول امکان‌پذیر است.
 - میانجیگری: با تصویب قوانین جدیدتر، جایگاه قانونی میانجیگری نیز تقویت شده است.
- قانون تجارت الکترونیکی (مصوب 1382):
 - مبحث سوم: امضای الکترونیکی (ماده 7 تا 10): این قانون اعتبار امضای الکترونیکی را در حد امضای دست‌نویس پذیرفته است. این امر اساس اعتبار اسناد و قراردادهای الکترونیکی در "مهر گستر" خواهد بود.
 - مبحث چهارم: اسناد الکترونیکی: اعتبار اسناد الکترونیکی و داده پیام‌ها را به رسمیت شناخته است.
- قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی (مصوب 1393):
 - این قانون راهکارهایی برای مطالبه و اجرای محکومیت‌های مالی ارائه می‌دهد، از جمله درخواست اعسار و تقسیط. "مهر گستر" می‌تواند فرآیند اعسار را به صورت الکترونیکی تسهیل کند و بستری برای پرداخت اقساطی مهریه و سایر دیون فراهم آورد. هدف "مهر گستر" جلوگیری از رسیدن پرونده به مرحله حبس و محکومیت مالی است.
- مقررات قضایی و بانکی:
 - بانکداری الکترونیک: ظرفیت‌های سیستم بانکی الکترونیکی کشور برای نقل و انتقال وجوه، پرداخت اقساط و وثیقه‌گذاری الکترونیکی.
 - قوانین ناظر بر سهام و بورس: در صورت جایگزینی مهریه با سهام، قوانین و مقررات بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار باید رعایت شود.
 - امنیت داده‌ها و حریم خصوصی: لزوم رعایت قوانین و مقررات مربوط به امنیت اطلاعات و حریم خصوصی کاربران در سامانه‌های الکترونیکی.

با در نظر گرفتن این مبانی نظری و چارچوب حقوقی و با الگوبرداری از تجربیات موفق بین‌المللی، طراحی مدل "مهر گستر" امکان‌پذیر و توجیه‌پذیر خواهد بود.

6. تشریح مدل مهرگستر

6. تشریح مدل مهرگستر:

مدل "مهر گستر" یک سامانه جامع الکترونیکی است که با هدف تسهیل وصول حقوق مالی زوجه (مهریه، نفقه، اجرت‌المثل و...) و تسویه دیون مالی غیرعمدی، با رویکردی غیرقضایی و مبتنی بر ارزش‌آفرینی اقتصادی طراحی شده است. این سامانه با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و مکانیزم‌های جایگزین، به دنبال کاهش بار قضایی و حل مسالمت‌آمیز و کارآمدتر اختلافات مالی است.

6.1. ثبت نکاح و ورود زوجین به سامانه، ایجاد حساب کاربری اختصاصی:

- ثبت اجباری/تشویقی در سامانه: پس از ثبت رسمی عقد نکاح در دفاتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق، اطلاعات مربوط به زوجین (با رضایت و از طریق API‌های امن با ثبت احوال یا سیستم‌های مرتبط) وارد سامانه "مهر گستر" می‌شود. پیشنهاد می‌شود که ثبت در این سامانه برای زوجین اجباری یا حداقل با ارائه مشوق‌های قانونی (مانند تخفیف در هزینه‌های ثبت، اولویت در خدمات عمومی) باشد.
- ایجاد حساب کاربری اختصاصی: برای هر یک از زوجین، یک حساب کاربری اختصاصی در سامانه ایجاد می‌شود. این حساب شامل اطلاعات هویتی (پس از احراز هویت قوی)، اطلاعات تماس، و اطلاعات مربوط به عقد نکاح (تاریخ، مبلغ و نوع مهریه) است. دسترسی به این حساب‌ها با رمز عبور قوی و احراز هویت دو مرحله‌ای (مانند پیامک) محافظت می‌شود.
- امکان انتخاب نوع مهریه: در زمان ثبت نام، زوجین می‌توانند (علاوه بر مهریه نقدی مرسوم) انواع جایگزین مهریه را که در ادامه توضیح داده می‌شود، انتخاب نمایند.

6.2. سازوکار جایگزینی مهریه با سهام تولیدی، قرارداد الکترونیکی، پرداخت یک‌سوم نقد و مابقی اقساط با وثیقه و نظارت الکترونیک:

این بخش، هسته اصلی نوآوری "مهر گستر" در مورد مهریه است: * پیشنهاد جایگزینی مهریه با سهام تولیدی: * هدف: انتقال دارایی مولد به زوجه، تشویق تولید داخلی، کاهش نیاز به وجه نقد سنگین، و فراهم آوردن بستر رشد اقتصادی برای زوجه. * مکانیزم: * تشکیل "صندوق توسعه مهر گستر": این صندوق می‌تواند با همکاری نهادهای مالی، وزارت صمت، وزارت کار و امور اجتماعی، و شرکت‌های تولیدی معتبر و دانش‌بنیان تشکیل شود. * سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌های تولیدی: صندوق مذکور سهام شرکت‌های تولیدی منتخب (با رشد و پتانسیل سودآوری بالا) را خریداری و نگهداری می‌کند. * تخصیص سهام به عنوان مهریه: در زمان عقد

نکاح، یا در صورت مطالبه مهریه (و توافق زوجین)، بخشی از مهریه به جای وجه نقد، به صورت سهام از صندوق توسعه مهر گستر یا سهام شرکت‌های تولیدی منتخب به نام زوجه تخصیص یابد. این سهام می‌تواند بلوکه شده یا دارای شرایط خاص فروش باشد تا تضمینی برای مهریه باشد. * مزایا: زوجه از سود سهام و افزایش ارزش آن بهره‌مند می‌شود. زوج فشار کمتری برای پرداخت نقدی مهریه تحمل می‌کند. تولید داخلی تقویت می‌شود. * قرارداد الکترونیکی: * تمام توافقات مربوط به جایگزینی مهریه با سهام، نحوه پرداخت، وثیقه و اقساط به صورت قرارداد الکترونیکی در سامانه ثبت می‌شود. * اعتبار حقوقی: این قراردادها با امضای الکترونیکی طرفین و تایید سامانه، دارای اعتبار حقوقی کامل بر اساس قانون تجارت الکترونیکی (ماده 7 تا 10) هستند. * پرداخت یک‌سوم نقد و مابقی اقساط با وثیقه و نظارت الکترونیک: * پرداخت اولیه: در صورت مطالبه مهریه (و عدم توافق بر سهام یا در کنار آن)، مقرر می‌شود که حداقل یک‌سوم مهریه (یا مبلغ توافقی) به صورت نقدی در یک بازه زمانی مشخص پرداخت شود. این مبلغ می‌تواند مستقیماً به حساب زوجه واریز شود. * تقسیط مابقی: مابقی مهریه (یا دین مالی) به صورت اقساطی و با برنامه‌ریزی مشخص در سامانه ثبت می‌شود. * وثیقه گذاری الکترونیک: زوج می‌تواند برای تضمین اقساط، وثایق مختلفی نظیر ضمانت‌نامه بانکی الکترونیکی، سهام شرکت‌های بورسی (بلوکه شده در حساب کارگزاری)، اوراق قرضه، یا حتی اموال غیرمنقول (با هماهنگی سامانه ثبت اسناد) را به صورت الکترونیکی در سامانه وثیقه بگذارد. سامانه بر روی این وثایق نظارت الکترونیکی دارد. * نظارت الکترونیک بر پرداخت اقساط: سامانه به صورت هوشمند بر پرداخت اقساط نظارت می‌کند. در صورت عدم پرداخت به موقع، هشدارها و اخطاریه‌های لازم را به زوج ارسال می‌کند و در صورت استنکاف، می‌تواند وثیقه را فعال کرده یا مراحل اجرایی را (با توجه به توافقات قبلی و داور) آغاز نماید.

6.3. بازایی سایر حقوق مالی زوجه از طریق سامانه:

- نفقه، اجرت‌المثل و نحله: سامانه "مهر گستر" تنها به مهریه محدود نمی‌شود. زوجه می‌تواند مطالبات مربوط به نفقه، اجرت‌المثل ایام زوجیت و نحله (بر اساس توافق طرفین یا رأی داور) را نیز از طریق این سامانه مطالبه و فرآیند وصول آن‌ها را پیگیری کند.
- ثبت توافقات و احکام: توافقات مالی زوجین یا احکام صادره از داوران یا مراجع ذیصلاح در خصوص این حقوق، در سامانه ثبت شده و فرآیند اجرایی (مانند تقسیط و نظارت بر پرداخت) از طریق سامانه انجام می‌شود.

6.4. استفاده از ظرفیت داور و حل اختلاف غیرقضایی (حکمیت):

- داور الکترونیکی (E-Arbitration): در صورت بروز اختلاف در پرداخت مهریه یا سایر حقوق مالی، طرفین می‌توانند به جای مراجعه به دادگاه، از طریق سامانه "مهر گستر" اقدام به انتخاب داور یا داوران کنند.
 - لیست داوران متخصص: سامانه لیستی از داوران متخصص در امور خانواده و مالی (وکلای با تجربه، حقوقدانان، کارشناسان مالی) را در اختیار طرفین قرار می‌دهد.
 - فرآیند داوری آنلاین: جلسات داوری می‌تواند به صورت مجازی از طریق ویدئو کنفرانس، تبادل مدارک الکترونیکی و نگارش لوایح در سامانه انجام شود.

- صدور رأی داوری الکترونیکی: رأی داوری با امضای الکترونیکی داور در سامانه ثبت شده و برای طرفین ارسال می‌شود. این رأی، با رعایت قوانین آیین دادرسی مدنی، دارای اعتبار قانونی و قابل اجرا در صورت عدم اجرا توسط زوج است.
- میانجیگری و صلح الکترونیکی: سامانه می‌تواند بستری برای میانجیگری و صلح و سازش بین طرفین نیز فراهم آورد. در این فرآیند، میانجی الکترونیکی یا انسانی، طرفین را برای رسیدن به توافق یاری می‌دهد.

6.5. امکان تسری برای تسویه کلیه دیون و محکومیت‌های مالی غیرعمدی (نظیر محکومان مالی غیرعمد):

- گسترش دامنه کاربرد: مدل "مهر گستر" می‌تواند به سایر دیون مالی غیرعمدی نیز تسری یابد. به عنوان مثال، بدهکاران چک برگشتی غیرکیفری، محکومان مالی ناشی از تصادفات (که منجر به قصور غیرعمد شده) یا سایر دیون مدنی که منجر به محکومیت مالی و در نهایت زندان شده‌اند، می‌توانند از طریق این سامانه به فرآیند تسویه دین خود بپردازند.
- مکانیزم مشابه: مکانیزم‌های تقسیط الکترونیکی، وثیقه‌گذاری هوشمند، و نظارت بر پرداخت در مورد این دیون نیز قابل پیاده‌سازی است.
- مزایا: کاهش چشمگیر جمعیت زندانیان مالی، بازگشت بدهکاران به چرخه اقتصادی، و کاهش بار مالی و اجتماعی بر دوش دولت.

6.6. سامانه هوشمند تخصیص منابع انسانی ارزان برای توسعه و منافع عمومی:

- هدف: ایجاد یک بستر برای بهره‌گیری از توان کارشناسی افراد متخصص به صورت "برون‌سپاری اجتماعی" (Crowdsourcing) و همچنین ایجاد فرصت‌های شغلی ارزان‌قیمت و با ارزش افزوده.
- مکانیزم:
- بانک اطلاعاتی متخصصین: سامانه می‌تواند دارای یک بانک اطلاعاتی از افراد متخصص و بازنشسته (حقوقدان، حسابدار، کارشناس اقتصادی، مددکار اجتماعی) باشد که تمایل به فعالیت در امور حل‌اختلاف، مشاوره، و نظارت بر فرآیندهای مالی با تعرفه پایین یا به صورت افتخاری دارند.
- پروژه‌های کوچک و میکروسرویس‌ها: سامانه می‌تواند پروژه‌های کوچک و بخش‌های مختلف فرآیندهای مالی (مانند بررسی اسناد، صحت‌سنجی اطلاعات، ارائه گزارش‌های کارشناسی، آموزش‌های مالی) را به صورت "میکروسرویس" تعریف کرده و به این افراد متخصص تخصیص دهد.
- ایجاد فرصت شغلی: این امر علاوه بر کاهش هزینه‌های عملیاتی سامانه، فرصت‌های شغلی انعطاف‌پذیری را برای قشر وسیعی از جامعه (به ویژه زنان خانه‌دار، بازنشستگان، دانشجویان) فراهم می‌آورد.
- منافع عمومی: این بستر می‌تواند به توسعه دانش مالی در جامعه، ارتقاء مهارت‌های فردی و جمعی و حتی ایجاد خدمات مشاوره‌ای عمومی در حوزه خانواده و اقتصاد کمک کند.

این شش گام، مدل جامع "مهر گستر" را برای تحول در فرآیند وصول حقوق مالی و تسویه دیون مالی در کشور تشریح می‌کند.

7. تحلیل حقوقی و اقتصادی تاثیر اجرای طرح

7. تحلیل حقوقی و اقتصادی تاثیر اجرای طرح:

اجرای مدل "مهر گستر" می‌تواند تاثیرات عمیق و چندجانبه‌ای بر ساختار حقوقی، اجتماعی و اقتصادی کشور داشته باشد که در ادامه به تفصیل بررسی می‌شوند:

7.1. تحلیل حقوقی:

- اصلاح ساختار مطالبه مهریه:
 - تغییر رویکرد از تقاضای فوری به برنامه‌ریزی مالی: طرح، به جای رویکرد فعلی که اغلب به حبس زوج به دلیل عدم توانایی پرداخت فوری مهریه می‌انجامد، به سمت یک رویکرد برنامه‌ریزی شده و پایدار برای پرداخت سوق می‌یابد. این امر با مفهوم عدالت سازگارتر است، زیرا هدف اصلی جبران حقوق مالی زوجه است نه مجازات زوج.
 - تقویت نهاد داوری و حل اختلاف غیرقضایی: با الزام یا تشویق به استفاده از سامانه برای داوری و میانجیگری، نقش این نهادها در حل و فصل دعاوی خانوادگی و مالی پررنگ‌تر شده و از بار سنگین قوه قضائیه کاسته می‌شود. این امر با سیاست‌های کلان قضایی مبنی بر ترویج ADR همسو است.
 - اعتبار بخشیدن به اسناد و توافقات الکترونیکی: با اتکا به قانون تجارت الکترونیکی، قراردادهای، وثایق و توافقات ثبت شده در سامانه دارای اعتبار حقوقی خواهند بود و در صورت لزوم، قابل استناد در مراجع قضایی خواهند بود.
 - محدود شدن موارد زندانی شدن بابت مهریه: با فراهم آوردن امکان تقسیط منظم، وثیقه‌گذاری و نظارت الکترونیکی، و همچنین جایگزینی مهریه با سهام، موارد عدم پرداخت عمدی مهریه کاهش یافته و در نتیجه، موجبات زندانی شدن به دلیل مهریه صرفاً به موارد عمدی و استنکاف از پرداخت با وجود تمکن مالی محدود خواهد شد. این امر با روح قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی نیز سازگارتر است.
 - حفظ کرامت طرفین: فرآیند غیرقضایی، به دلیل کاهش تنش و اجتناب از محیط خصمانه دادگاه، به حفظ کرامت انسانی زوجین و امکان حفظ ارتباطات مسالمت‌آمیزتر پس از جدایی کمک می‌کند.
- سازگاری با اصول حقوقی: ماهیت طرح با اصول آزادی قراردادهای (ماده 10 ق.م)، اصل صحت و اعتبار توافقات، و اصل نفی عسر و حرج (که در زندانی شدن بدهکاران مالی نمود می‌یابد) سازگاری کامل دارد.

- نیاز به اصلاحات قانونی (در صورت لزوم): اگرچه بخش عمده طرح در چارچوب قوانین موجود قابل اجراست، اما برای برخی موارد مانند "اجباری شدن" ثبت در سامانه یا اعتبار خاص‌تر برای برخی توافقات، ممکن است نیاز به اصلاح یا تدوین قوانین و مقررات تکمیلی باشد.

7.2. تحلیل اقتصادی:

- کاهش جمعیت کیفری زندان و صرفه‌جویی در هزینه‌های دولتی:
 - هزینه‌های نگهداری زندانیان: نگهداری هر زندانی، بار مالی قابل توجهی را بر بودجه عمومی کشور تحمیل می‌کند. با کاهش چشمگیر زندانیان مهریه و سایر محکومان مالی غیرعمدی، میلیاردها تومان در هزینه‌های دولتی صرفه‌جویی خواهد شد.
 - کاهش هزینه‌های دادرسی: تقلیل ورودی پرونده‌های مالی به دادگاه‌ها، هزینه‌های جاری دستگاه قضا (نیروی انسانی، اداری، دفتری) را به شکل چشمگیری کاهش می‌دهد.
- اشتغال‌زایی و رشد تولید داخلی:
 - ترویج سرمایه‌گذاری در تولید: جایگزینی مهریه با سهام تولیدی، سرمایه‌های عظیمی را به جای خروج از چرخه اقتصادی یا حبس در دارایی‌های غیرمولد، به سمت شرکت‌های تولیدی و دانش‌بنیان سوق می‌دهد. این امر به رونق تولید، افزایش ظرفیت‌های تولیدی و در نهایت رشد اقتصادی کمک می‌کند.
 - حمایت از بازار سرمایه: افزایش تقاضا برای سهام شرکت‌های تولیدی، به رونق بازار سرمایه و جذب سرمایه‌های خرد کمک می‌کند.
 - ایجاد فرصت‌های شغلی جدید: طرح "مهر گستر" به طور مستقیم و غیرمستقیم ایجاد فرصت‌های شغلی می‌کند:
 - در خود سامانه: نیاز به کارشناسان فناوری اطلاعات، حقوقی، مالی و پشتیبانی.
 - در بخش داور و مشاوره: ایجاد بستر برای فعالیت کارشناسان حقوقی و مالی به عنوان داور یا مشاور.
 - در شرکت‌های تولیدی: رونق تولید منجر به نیاز به نیروی کار بیشتر در صنایع مختلف می‌شود.
 - در بخش "سامانه هوشمند تخصیص منابع انسانی ارزان": این بخش خود فرصت‌های شغلی منعطف برای متخصصین فراهم می‌آورد.
- کاهش آثار منفی اقتصادی بر خانواده‌ها:
 - جلوگیری از فقر خانوار: با جلوگیری از زندانی شدن سرپرست خانواده به دلیل بدهی، چرخه درآمدی خانواده حفظ شده و از سقوط آن‌ها به ورطه فقر جلوگیری می‌شود.
 - ثبات اقتصادی خانواده: فراهم آوردن بستر پرداخت اقساطی و معقول دیون، به ثبات اقتصادی خانواده‌ها کمک می‌کند.

- شفافیت و کارایی در فرآیندهای مالی: سامانه الکترونیکی، فرآیندهای پرداخت، پیگیری و وثیقه‌گذاری را شفاف‌تر، سریع‌تر و با خطای کمتر انجام می‌دهد که این خود منجر به افزایش کارایی اقتصادی است.
 - افزایش اعتماد اجتماعی: حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات مالی و کاهش زندانیان، به افزایش اعتماد عمومی به نظام حقوقی و اقتصادی کشور کمک می‌کند.
- به طور خلاصه، اجرای طرح "مهر گستر" نه تنها از جنبه حقوقی، عدالت و انصاف را ارتقاء می‌بخشد، بلکه از منظر اقتصادی، به کاهش هزینه‌ها، افزایش تولید، ایجاد اشتغال و بهبود شاخص‌های کلان اقتصادی منجر خواهد شد.

8. نقاط قوت و چالش‌ها

8. نقاط قوت و چالش‌ها:

طرح "مهر گستر" همانند هر طرح نوآورانه دیگری، دارای نقاط قوت و چالش‌های خاص خود است که ارزیابی دقیق آن‌ها برای موفقیت طرح ضروری است.

8.1. نقاط قوت:

- کاهش چشمگیر بار دستگاه قضایی: اصلی‌ترین نقطه قوت طرح، کاهش حجم پرونده‌های مهریه و دیون مالی در دادگاه‌ها و در نتیجه کاهش اطاله دادرسی و افزایش کارایی نظام قضایی است.
- کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها: با فراهم آوردن سازوکارهای غیرقضایی و امکان تقسیط و وثیقه‌گذاری الکترونیکی، از زندانی شدن بسیاری از محکومان مالی غیرعمدی جلوگیری می‌شود که این امر دارای آثار مثبت اجتماعی و اقتصادی فراوانی است.
- تسهیل و تسریع وصول حقوق مالی زوجه: فرآیندهای الکترونیکی و داوری آنلاین، دسترسی زوجه به حقوق مالی خود را سریع‌تر و با هزینه کمتر فراهم می‌آورد.
- ایجاد ارزش افزوده اقتصادی و اجتماعی:
 - حمایت از تولید داخلی و بازار سرمایه: جایگزینی مهریه با سهام تولیدی، سرمایه‌ها را به سمت بخش مولد اقتصاد هدایت می‌کند و به رشد اقتصادی کمک می‌کند.
 - ایجاد اشتغال: هم در ساختار سامانه و هم در بخش‌های مولد اقتصاد که از این طرح بهره می‌برند، فرصت‌های شغلی جدید ایجاد می‌شود.
 - کاهش فقر و آسیب‌های اجتماعی: با جلوگیری از زندانی شدن سرپرستان خانوار و حفظ چرخه اقتصادی، از فروپاشی خانواده‌ها و افزایش فقر جلوگیری می‌شود.
- شفافیت و نظارت‌پذیری بالا: ماهیت الکترونیکی سامانه، امکان نظارت دقیق بر فرآیندهای مالی، پرداخت اقساط و اجرای توافقات را فراهم می‌کند و از سوءاستفاده‌ها جلوگیری می‌نماید.

- بهره‌گیری از فناوری‌های نوین: استفاده از هوش مصنوعی (در بخش تخصیص منابع انسانی یا تحلیل داده‌ها)، بلاکچین (برای افزایش امنیت و شفافیت در ثبت توافقات)، و ابزارهای ارتباطی آنلاین، سامانه را کارآمد و به‌روز می‌سازد.
- انعطاف‌پذیری و امکان شخصی‌سازی: امکان انتخاب انواع مهریه، شیوه پرداخت و وثیقه‌گذاری، به طرفین انعطاف بیشتری در مدیریت تعهدات مالی می‌دهد.
- آموزش و فرهنگ‌سازی: سامانه می‌تواند نقش مهمی در آموزش زوجین و جامعه در خصوص مسائل مالی، حقوق خانواده و فرهنگ صلح و سازش ایفا کند.

8.2. چالش‌ها:

- مقاومت در برابر تغییر: هر طرح نوآورانه با مقاومت‌هایی از سوی گروه‌های ذینفع یا افرادی که به رویکردهای سنتی خو گرفته‌اند، مواجه خواهد شد. این مقاومت می‌تواند از سوی برخی وکلا، کارشناسان قضایی یا حتی مردم عادی باشد.
- زیرساخت‌های فناوری و امنیت:
 - امنیت سایبری: حفاظت از اطلاعات حساس مالی و هویتی کاربران در برابر حملات سایبری، از اهمیت حیاتی برخوردار است و نیاز به سرمایه‌گذاری سنگین در امنیت اطلاعات دارد.
 - ثبات و پایداری سامانه: سامانه باید قادر به پاسخگویی به حجم بالای مراجعات و پردازش اطلاعات باشد.
 - دسترسی به اینترنت و سواد دیجیتال: بخشی از جامعه ممکن است به اینترنت دسترسی نداشته باشند یا سواد دیجیتال کافی برای استفاده از سامانه را نداشته باشند که نیاز به آموزش و فراهم آوردن دسترسی‌های جایگزین (مانند دفاتر خدمات) دارد.
- مبانی حقوقی و نیاز به قانون‌گذاری: اگرچه طرح با اصول کلی حقوقی ایران سازگار است، اما برخی جزئیات (مانند الزام به ثبت در سامانه، نحوه اجرای وثایق الکترونیکی در صورت عدم تمکین از رأی داور) ممکن است نیاز به تدوین قوانین و مقررات شفاف‌تر و دقیق‌تر داشته باشد.
- احراز هویت و اعتبار سنجی: نیاز به مکانیزم‌های قوی و قابل اعتماد برای احراز هویت الکترونیکی کاربران و همچنین اعتبارسنجی وثایق و توانایی مالی زوج.
- تغییر فرهنگ عمومی: پذیرش جایگزینی مهریه با سهام، تغییر رویکرد از مهریه‌های سنگین و نقدی به مهریه‌های مولد و با ارزش افزوده، نیازمند فرهنگ‌سازی گسترده در جامعه است.
- تخصص داوران و میانجیگران: اطمینان از کیفیت و تخصص داوران و میانجیگرانی که در سامانه فعالیت می‌کنند و نظارت بر عملکرد آن‌ها.
- همکاری بین‌نهادهی: موفقیت طرح نیازمند همکاری و هماهنگی تنگاتنگ میان قوه قضائیه، دولت (وزارتخانه‌های اقتصاد، صمت، ارتباطات)، بانک مرکزی، سازمان بورس، و نهادهای مدنی است.

• بحث مسئولیت‌ها: تعیین مسئولیت‌های حقوقی سامانه و مدیران آن در قبال هرگونه خطا، نقص فنی یا سوءاستفاده.

با وجود این چالش‌ها، نقاط قوت فراوان و پتانسیل بالای طرح در حل معضلات فعلی، توجیه کافی برای سرمایه‌گذاری و تلاش برای رفع چالش‌ها را فراهم می‌آورد.

9. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

9. نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

9.1. نتیجه‌گیری:

پژوهش حاضر به بررسی امکان‌سنجی اجرای الکترونیکی سازوکار غیرقضایی برای وصول حقوق مالی زوجه و تسویه دیون مالی غیرعمدی با رویکرد "مهر گستر" پرداخت. نتایج این پژوهش به وضوح نشان می‌دهد که طرح "مهر گستر" نه تنها از نظر حقوقی و با استناد به قوانین موجود (از جمله قانون مدنی، قانون تجارت الکترونیکی و قانون آیین دادرسی مدنی در بخش دאوری) قابل توجیه و پیاده‌سازی است، بلکه از منظر اقتصادی و اجتماعی، پتانسیل عظیمی برای حل یکی از ریشه‌دارترین مشکلات نظام قضایی و اجتماعی کشور، یعنی بحران وصول مهریه و جمعیت بالای زندانیان مالی، دارد.

مدل پیشنهادی با تمرکز بر استفاده از فناوری اطلاعات، دאوری و میانجیگری الکترونیکی، و ارائه راه‌حل‌های نوآورانه مانند جایگزینی مهریه با سهام تولیدی، نه تنها مسیر وصول حقوق مالی را تسهیل و تسریع می‌کند، بلکه با هدایت سرمایه‌ها به سمت تولید و ایجاد اشتغال، به رشد و پویایی اقتصادی کشور نیز کمک شایانی می‌نماید. کاهش هزینه‌های دادرسی، صرفه‌جویی در بودجه عمومی، و کاهش آسیب‌های اجتماعی ناشی از زندانی شدن سرپرستان خانوار، از دیگر مزایای کلیدی این طرح است.

گرچه پیاده‌سازی چنین سامانه‌ای با چالش‌هایی نظیر نیاز به زیرساخت‌های قوی، تضمین امنیت اطلاعات، فرهنگ‌سازی و ایجاد هماهنگی‌های بین‌نهادی همراه است، اما نقاط قوت و منافع بلندمدت آن، بر این چالش‌ها غلبه دارد و ضرورت حرکت به سمت چنین رویکردهای نوینی را ایجاب می‌کند. "مهر گستر" می‌تواند پلی باشد بین عدالت حقوقی، پویایی اقتصادی و سلامت اجتماعی.

9.2. پیشنهادها:

برای تحقق موفقیت‌آمیز طرح "مهر گستر"، پیشنهادهای عملیاتی زیر ارائه می‌گردد:

1. تشکیل کارگروه ملی توسعه "مهر گستر":
 - با مشارکت نمایندگان عالی‌رتبه از قوه قضائیه، وزارت دادگستری، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت اقتصاد و دارایی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی، سازمان بورس و اوراق بهادار، و نهادهای مدنی و دانشگاهی.
 - این کارگروه مسئول برنامه‌ریزی، قانون‌گذاری، نظارت و هماهنگی‌های لازم برای اجرای طرح خواهد بود.
2. تدوین و تصویب قوانین و مقررات پشتیبان:
 - تهیه پیش‌نویس قوانین و آیین‌نامه‌های لازم برای قانونی کردن جزئیات طرح، به ویژه در زمینه الزام یا تشویق به ثبت نکاح در سامانه، اعتبار وثایق الکترونیکی، و نحوه اجرای آرای داور الکترونیکی.
 - در نظر گرفتن مشوق‌های قانونی و تسهیلات برای زوجینی که از طرح جایگزینی مهریه با سهام تولیدی استقبال می‌کنند.
3. فراهم‌آوری زیرساخت‌های فناورانه و امنیتی:
 - سرمایه‌گذاری قابل توجه در طراحی، توسعه و پیاده‌سازی یک سامانه قوی، امن و مقیاس‌پذیر با رعایت بالاترین استانداردهای امنیت سایبری و حریم خصوصی داده‌ها.
 - تضمین قابلیت اطمینان و پایداری سیستم با استفاده از فناوری‌های نوین و تیم‌های پشتیبانی مجرب.
4. فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی:
 - برگزاری کمپین‌های اطلاع‌رسانی گسترده در رسانه‌های ملی و فضای مجازی برای معرفی طرح "مهر گستر" و مزایای آن.
 - آموزش زوجین، خانواده‌ها، وکلا، قضات و دفاتر ثبت ازدواج و طلاق در خصوص سازوکارها و فواید استفاده از سامانه.
 - تغییر نگرش عمومی نسبت به مهریه از یک اهرم فشار مالی به پشتوانه‌ای مولد و ارزش‌آفرین.
5. توسعه و آموزش کادر متخصص:
 - تربیت و آموزش داوران و میانجیگران متخصص در امور حقوق خانواده، مالی و تجارت الکترونیک برای فعالیت در سامانه.
 - آموزش نیروهای متخصص در حوزه IT و امنیت شبکه برای پشتیبانی و توسعه سامانه.

6. پایلوت و اجرای تدریجی:

- پیشنهاد می‌شود طرح در ابتدا به صورت پایلوت در یک منطقه یا شهر خاص اجرا شود تا نقاط ضعف و قوت آن شناسایی و رفع گردد، سپس به تدریج در سراسر کشور گسترش یابد.

7. مطالعات و پژوهش‌های تکمیلی:

- انجام پژوهش‌های مستمر برای ارزیابی عملکرد سامانه، شناسایی چالش‌های جدید و بهبود مستمر فرآیندها و خدمات.
 - بررسی امکان اتصال سامانه به سایر سامانه‌های دولتی (مانند ثبت اسناد و املاک، بانک‌ها، سازمان ثبت احوال) برای افزایش کارایی.
- با در نظر گرفتن این پیشنهادها، می‌توان امیدوار بود که "مهر گستر" به یک راهکار ملی و پایدار برای حل معضلات حقوق مالی در جامعه تبدیل شود و گامی بلند در جهت عدالت اجتماعی و توسعه اقتصادی کشور بردارد.

10. منابع

10. منابع:

برای تدوین این پروپوزال، از منابع حقوقی، قوانین داخلی، و مقالات پژوهشی مرتبط بهره‌برداری شده است. در ادامه به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود:

الف) قوانین داخلی:

1. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: (اصول 34، 159 و سایر اصول مرتبط با حقوق شهروندی و قوه قضائیه)
2. قانون مدنی جمهوری اسلامی ایران: (به ویژه مواد 1078 تا 1101 مربوط به مهریه؛ مواد 752 تا 770 مربوط به صلح؛ ماده 10 مربوط به اصل آزادی قراردادها و سایر قواعد عمومی قراردادها)
3. قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی (مصوب 1379): (به ویژه مواد 454 تا 501 مربوط به داور)
4. قانون حمایت خانواده (مصوب 1391): (به ویژه ماده 29 و سایر مواد مرتبط با حقوق مالی زوجه و داور در امور خانواده)
5. قانون تجارت الکترونیکی (مصوب 1382): (به ویژه مواد 7 تا 10 مربوط به امضای الکترونیکی و اعتبار اسناد الکترونیکی)
6. قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی (مصوب 1393): (مقررات مربوط به اعسار، تقسیط و توقیف اموال)

7. قانون مجازات اسلامی (مصوب 1392): (مواد مرتبط با جرایم مالی و غیرعمدی)
 8. قوانین و مقررات مربوط به بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار: (در صورت لزوم جهت جزئیات جایگزینی مهریه با سهام)
 9. مقررات قضایی و بخشنامه‌های مربوط به تسهیل فرآیند دادرسی و کاهش جمعیت کیفری زندان‌ها.
 10. قوانین و مقررات مربوط به بانکداری الکترونیک و پرداخت‌های آنلاین.
- (ب) مقالات پژوهشی و کتب:

1. کتب و مقالات تخصصی در حوزه حقوق خانواده:
 - صفایی، سید حسین. (1394). حقوق مدنی: خانواده. تهران: میزان.
 - کاتوزیان، ناصر. (1393). حقوق مدنی: خانواده (عقد نکاح، انحلال آن). تهران: میزان.
 - شهید ثانی، زین‌الدین بن علی. (بی‌تا). الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة. (مباحث مربوط به مهریه در فقه اسلامی).
2. کتب و مقالات تخصصی در حوزه داورى و حل اختلاف جایگزین (ADR و ODR):
 - خانى، غلامرضا. (1396). داورى در حقوق ایران. تهران: شرکت سهامی انتشار.
 - فلاح، جمال. (1397). حل و فصل اختلافات الکترونیکی (ODR). تهران: نشر میزان.
 - مقالات منتشر شده در مجلات معتبر حقوقی کشور (مانند مجله حقوقی دادگستری، مجله تحقیقات حقوقی، مجله حقوق خصوصی).
3. کتب و مقالات تخصصی در حوزه حقوق تجارت الکترونیک و حکمرانی الکترونیک:
 - فرجی، محمد. (1395). حقوق تجارت الکترونیک. تهران: نشر میزان.
 - مقالات مرتبط با حکمرانی الکترونیک و دولت هوشمند در ایران و جهان.
4. گزارش‌ها و آمارهای رسمی:
 - گزارش‌های سالانه قوه قضائیه در خصوص آمار پرونده‌های خانوادگی و زندانیان مالی.
 - گزارش‌های مرکز آمار ایران و نهادهای پژوهشی مرتبط با مسائل اجتماعی و اقتصادی.

(ج) منابع الکترونیکی و سامانه‌ها:

1. پورتال رسمی قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران (سامانه عدل ایران، سامانه ثنا).
 2. پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات کشور.
 3. بانک‌های اطلاعاتی مقالات علمی (نورمگز، سیویلیکا، مگ ایران).
 4. وبسایت سازمان بورس و اوراق بهادار.
- این منابع، چارچوب نظری و عملی لازم را برای طراحی و توجیه طرح "مهر گستر" فراهم آورده‌اند.

11. امضا/اطلاعات تماس نویسنده در انتها

امضا/اطلاعات تماس نویسنده در انتها:

با احترام،

زهره اسکندریان کارشناس ارشد حقوق خانواده کارشناس رسمی دادگستری

شماره تماس: 09159203683

ایمیل: zohreh.eskandarian@example.com (جهت مثال)

تاریخ ارائه: [تاریخ تکمیل و ارائه نهایی پروپوزال]

(پایان سند)